
III. ЕКОНОМІКА Й УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

УДК 338.2

ПОЛІТИКА КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ДОСВІД ЇЇ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНСЬКИХ КОМПАНІЯХ

О. В. ЧЕРНЯВСЬКА, доктор економічних наук, професор;

Л. В. ГНИПА-ЧЕРНЕВЕЦЬКА

(Вищий навчальний заклад Укоопспілки

«Полтавський університет економіки і торгівлі»)

Анотація. Метою дослідження є визначення основних складових сучасної політики корпоративної соціальної відповідальності бізнесу. **Методика дослідження.** Вирішення поставлених у статті завдань здійснено за допомогою таких загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: систематизації та узагальнення, діалектичного підходу. **Результати.** У статті систематизовано базові концепції корпоративної соціальної відповідальності й ідентифіковано рівні її імплементації. Розглянуто складові та напрями реалізації політики корпоративної соціальної відповідальності. Вітчизняний досвід упровадження політики корпоративної соціальної відповідальності досліджено на прикладі будівельної сфери національної економіки. **Практична значущість результатів дослідження.** З метою формування довгострокових конкурентних переваг авторами запропоновано напрями вдосконалення політики корпоративної соціальної відповідальності вітчизняних будівельних компаній.

Ключові слова: корпоративна соціальна відповідальність, практики корпоративної соціальної відповідальності, політика корпоративної соціальної відповідальності, будівельний бізнес, охорона навколишнього середовища, сумлінні ділові практики, розвиток місцевих спільнот.

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із найважливішими науковими чи практичними завданнями. Розбудова демократичного діалогу між суспільством, бізнесом і державою підпорядкована глобальному тренду еволюції людства та спрямована на досягнення ухвалених Всесвітньою організацією об'єднаних націй домовленостей як у Цілях розвитку тисячоліття до 2015 року [6], так і відповідно до Резолюції, прийнятої Генеральною Асамблеєю ООН 25 вересня

2015 року: «Трансформація нашого світу: Повістка дня у сфері стійкого розвитку на період до 2030 року» [18]. Фундаментальні постулати, покладені в основу стратегічних документів ООН, полягають у переосмисленні цінностей сучасної економіки та ринку, виходячи з пріоритету людини, формування людиноцентричного суспільства [6, 18]. Базові положення ООН створюють методологічний фундамент для реалізації ідеї та принципів відповідального підприємництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У контексті загальносвітових тенденцій спостерігається посилення уваги академічної спільноти до вирішення концептуальних проблем соціальної відповідальності та пошуку ідей щодо її практичного запровадження. Сучасні концепції соціальної відповідальності бізнесу досліджено в наукових працях О. Е. Вільямсона, С. Дж. Вінтера, М. Є. Дейча, О. Ф. Новікової, О. В. Панькової, К. К. Прахалада, В. Рамасвами, Г. П. Скляра та ін. Науковці вважають необхідними та перспективними дослідження проблем соціальної відповідальності взагалі з концентрацією уваги на проблематиці соціальної відповідальності суспільства, особистості, держави та бізнесу [4, с. 33]. Поряд з інституціональними, соціокультурними та правовими, до актуальних напрямів досліджень соціально відповідальних відносин зараховують й управлінські, зокрема, обґрунтування підходів щодо формування та реалізації концепції корпоративної соціальної відповідальності суб'єктами підприємництва. Учені та провідні соціологічні компанії, які досліджують громадську думку (GlobeScan та SustainAbility в черговому міжнародному опитуванні у 2014 р.), оприлюднюють висновки, що головними рушійними силами сталого розвитку у найближчому майбутньому будуть технології та приватні корпорації. При цьому основними стимулами для приватного сектора називають конкурентний тиск і поширення еко-споживання, а інструментами досягнення ключових цілей сталого розвитку, визначених на Всесвітньому саміті в Ріо в 1992 р., визнано формування конкурентних переваг у довгостроковій перспективі шляхом застосування філософії корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) [5, с. 110].

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є визначення основних складових сучасної політики корпоративної соціальної відповідальності бізнесу.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Світова практика свідчить, що концепція корпоративної соціальної відповідальності успішно розвивається і перебуває у процесі постійних змін

та вдосконалень. Загальноприйняте у світовому співтоваристві розуміння концепції КСВ знайшло відображення у стандартах IC CSR-08260008000, ISO 26000:2010 і SA 8000:2008. Економісти різних років пропонували багато підходів до визначення соціальної відповідальності, проте, після затвердження у 2010 р. Міжнародного стандарту ISO 26000 «Керівництво із соціальної відповідальності» більшість експертів дійшли висновку, що закріплене стандартом визначення є достатньо точним і повним: «соціальна відповідальність – відповідальність організації за вплив її рішень і діяльності на суспільство й навколишнє середовище через прозору та етичну поведінку, яка:

- сприяє стійкому розвитку, урахуваючи здоров'я та суспільний добробут;
- враховує очікування зацікавлених сторін;
- відповідає чинному законодавству й узгоджується з міжнародними нормами поведінки;
- запроваджена в усій організації» [1].

Узгодженню наявних підходів із визначення та механізмів реалізації сприяє розуміння сутності корпоративної соціальної відповідальності як добровільної ініціативи організацій щодо дотримання етичних норм у сфері соціальної взаємодії та прийняття на себе відповідальності за вплив на навколишнє середовище, партнерів, споживачів, працівників, громади [4, с. 137].

Реалізація концепції соціальної відповідальності бізнесу досягається в межах спеціально розробленої корпоративної політики. Поняття «політика» походить від давньогрецького «politike» – мистецтво управління державою. У системі корпоративного управління це поняття розглядається як концепція, програма послідовних дій, інструмент узгодження інтересів, процес прийняття рішень щодо вибору цілей і засобів їх досягнення. Формування економічної корпоративної політики невіддільне від інтересів держави, інших суб'єктів бізнесу, суспільства й окремих його членів. Оскільки інтереси вказаних суб'єктів різні, а, часом, протилежні, тому, як зазначають Е. Аткинсон і Дж. Стігліц, конфліктуючі інтереси перетворюються на колективні рішення лише шляхом точного моделювання відмінностей великого масиву економічних інтересів [2, с. 254]. На цій підставі ключовими детермінантами фор-

мування політики корпоративної соціальної відповідальності бізнесу слід уважати процес визначення цілей, об'єктів, мотивів і пріоритетів, принципів і завдань, кількісних і часових характеристик, основних напрямів і методів реалізації, конкретних виконавців і необхід-

них ресурсів. Зміст розробленої політики має бути планом співвідношення цілей, інструментів, ресурсів і загроз.

У загальному вигляді модель КСВ запропонована Керролом у вигляді піраміди з чотирьох рівнів (рис. 1).

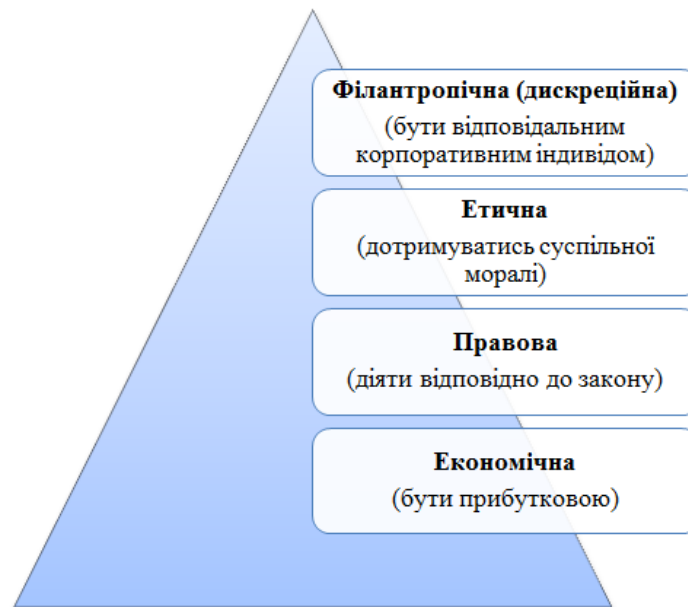

Рис. 1. Піраміда корпоративної соціальної відповідальності [5, с. 109]

На першому рівні КСВ (в її основі) відбувається формування економічної відповідальності, що передбачає прямі обов'язки компанії задовольняти потреби споживачів і, таким чином, отримувати свій прибуток. Другий рівень (правова відповідальність) полягає в необхідності дотримання законів в умовах ринкової економіки. Третій рівень (етична відповідальність) вимагає від ділової етики компанії відповідності тим очікуванням суспільства, які засновані на нормах моралі. На четвертому рівні компанія має демонструвати філантропічну відповідальність, що спонукає її до благодійництва, волонтерства, і спрямована на реалізацію соціальних програм.

Загалом соціальна відповідальність є придатною як для комерційних, так і для неприбуткових організацій, проте найбільшого розповсюдження вона отримала в бізнес-середовищі у вигляді так званої «корпоративної соціальної відповідальності» [13, с. 163].

Запровадження й удосконалення політики управління корпоративною соціальною відповідальністю в компанії засновано на необхід-

ності враховувати інтереси зацікавлених сторін – стейкхолдерів – різноманітних груп, на які впливає діяльність компанії. Професор Вірджинського університету Р. Фрімман зарахував до категорії стейкхолдерів представників усіх значущих для діяльності та розвитку організації інтересів [15]. До цього переліку ввійшли місцеві громади, некомерційні організації, споживачі, інвестори, партнери й постачальники, ЗМІ, а також органи влади різних рівнів. Усі вони представляють зовнішніх стейкхолдерів (табл. 1). Внутрішні стейкхолдери – це персонал та його професійні об'єднання і менеджмент організації. Якщо зацікавлена група осіб не задоволена діяльністю компанії, то її реакція може поставити під загрозу подальше існування такої компанії. Внутрішні й зовнішні середовища пов'язані між собою, проте в кожному з них виникає власна зона соціальної відповідальності. Безумовно, декотрі напрями КСВ, наприклад, запобігання негативного екологічного впливу й турбота про найманих працівників, є важливими для всіх без винятку організацій.

Таблиця 1

Основні напрями корпоративної соціальної відповідальності та практики її реалізації [5]

Стейкхолдери	Напрями	Можливі практики
Бізнес-партнери, інвестори	Сумлінні ділові практики	Дотримання принципів добросовісної конкуренції, антимонопольної політики. Протидія легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом, фінансуванню тероризму й боротьба з корупцією
Суспільство	Охорона навколишнього середовища	Зменшення забруднень. Скорочення споживання невідновлюваних ресурсів. Збереження та відновлення біорізноманіття та природних екосистем. Протидія змінам клімату
Споживачі товарів та послуг	Дії відносно споживачів	Надання якісних товарів та послуг, які не становлять загрози для здоров'я споживачів. Добросовісне інформування про властивості продукції та послуг
Представники місцевих громад у регіонах присутності компанії	Розвиток місцевих громад	Підтримка місцевих постачальників і виробників. Інвестиції у вирішення регіональних проблем у сфері освіти, культури, охорони здоров'я та ін. Дотримання прав і свобод конкретного населення та малочисельних народів
Громадські організації, державні органи	Благодійність та волонтерство	Реалізація та підтримка соціально важливих програм і проєктів. Формування системи стимулювання працівників до участі у волонтерській діяльності

Інші напрями КСВ можуть бути більш важливими для одних організацій і взагалі неактуальними для інших.

У контексті дослідження зосередимо увагу на поглядах і сприйнятті філософії соціальної відповідальності в будівельних компаніях, діяльність яких має один із найвищих мультиплікаційних ефектів як на зовнішніх, так і на внутрішніх стейкхолдерів. Недотримання процедур отримання дозвільної документації, утиск прав місцевих громад, працівників, інвесторів, випадки будівництва з порушеннями будівельних норм та без дозвільної документації, випадки будівництва торговельно-розважальних закладів у недозволених місцях свідчить про нерозвиненість КСВ на підпри-

ємствах [3, 11, 14]. За часів підготовки до футбольного Євро-2012 Україна мало не втратила право проводити чемпіонат через будівництво торгового центру у столиці на Троїцькій площі, який, за висновками експертів УЄФА, заважав евакуації уболівальників зі стадіону [14]. Між тим огляд публікацій свідчить про те, що підприємства будівельної галузі виявляють зацікавленість у запровадженні концепції соціальної відповідальності в управлінні діяльністю, мають певні здобутки в цій сфері і для їх оцінювання науковцями вже запропоновано відповідні методичні підходи [13].

Результати моніторингу перших 20 з рейтингу найбільших будівельних компаній України узагальнено в табл. 2.

Таблиця 2

Основні напрями політики корпоративної соціальної відповідальності: Топ-20 українських будівельних компаній [7]

Компанія	Бенефіціар	Напрями політики КСВ				
		сумлінні ділові практики	діяльність відносно споживачів	охорона навколишнього середовища	благодійність та волонтерство	підтримка місцевих громад
ПрАТ «ХК «Київміськбуд» [10]	КМДА	x	–	–	x	–

Продовж. табл. 2

Компанія	Бенефіціар	Напрями політики КСВ				
		сумлінні ділові практики	діяльність відносно споживачів	охорона навколишнього середовища	благодійність та волонтерство	підтримка місцевих громад
Українська державна будівельна корпорація «Укрбуд»	Кабінет міністрів України	x	x	x	x	x
UDP	В. Хмельницький, А. Іванов	x	x	–	x	x
KAN Development	І. Никонов	–	–	–	x	x
КП «Житлоінвест-буд-УКБ»	КМДА	x	x	–	x	x
«ДБК-Житлобуд»	ПрАТ «ХК «Київміськбуд» (30 %), П. Шилок (39,9 %)	x	x	–	x	x
Корпорація «Інтергал-Буд»	В. Зубик, В. Кулаков	–	x	–	–	x
Будівельна група «Фундамент»	Ю. Букевич	x	x	x	x	x
Stolitsa Group	BT invest (Литва)	x	x	–	–	–
NOVBUD	Р. Тигон, Я. Рублівський, В. Городилов, О. Микуленко	–	x	x	x	x
Стікон	Л. Крючков	–	x	x	x	x
KADORR Group	А. Киван, О. Павлова	x	x	–	x	x
GEOS	М. Негрич, М. Голица	–	x	–	x	x
ПБГ «Ковальська»	О. Пилипенко	–	x	x	x	x
ПБМП «Строитель-П» (Family Group)	Т. Попов	–	–	x	x	x
«Альянс Новобуд»	В. Поліщук	x	x	–	x	–
PIEL	Р. Мельник, Л. Лагур	–	x	–	–	–
ПрАТ «Позняки-житлобуд»	А. Мхітарян	x	x	x	–	x
Аркада	К. Паливода	x	x	x	x	x
ТДВ «Житлобуд-2»	Ю. Кроленко	–	x	–	x	x
Разом за напрямками КСВ	x	11	18	8	16	16
У % до загальної кількості компаній	x	55	90	40	80	80

Згідно з наявними даними фактичне бачення вітчизняними будівельними компаніями принципів і стандартів корпоративної соціальної відповідальності має певні відмінності від загальноприйнятого розуміння. Більшість компаній пов'язують КСВ виключно із благодійницькими внесками та діяльністю щодо забезпечення якості будівельних робіт. Слід також визнати, що рівень відповідальності вітчизняного будівельного бізнесу відносно місцевих спільнот є досить високим, а дотриман-

ня принципів КСВ в цьому напрямі задекларовано 80 % компаній із загальної кількості обстежених. Результати моніторингу доводять, що найнижчий рівень активності будівельних компаній спостерігається у сфері здійснення сумлінних ділових практик (дотримання принципів добросовісної конкуренції, антимонопольної політики, протидії легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом, фінансування тероризму та боротьба з корупцією). Менш освоєним напрямом

реалізації КСВ є інвестиції в екологію, що, як свідчить світова практика, для будівельного бізнесу має бути першочерговим.

Провідною думкою вітчизняних науковців є визнання зацікавленості проблемою корпоративної соціальної відповідальності «необхідністю формування нової моделі перерозподілу соціальної відповідальності від держави до бізнесу» [8]. Світовий досвід також свідчить про те, що концепція корпоративної соціальної відповідальності доводить свою ефективність не лише у стабільних економічних умовах, але й у кризових [5, с. 108]. У країнах із розвинутою ринковою економікою епоха цінової конкуренції, що тривала понад сто років і супроводжувалася безвідповідальною максимізацією прибутків, добігає кінця [9]. К. К. Прахалад та В. Рамасвами доводять, що активне залучення споживачів і суспільства до внутрішніх процесів організацій ґрунтовно підриває глибокі коріння бізнесу: 1) будь-який суб'єкт підприємництва може творити цінність одноосібно; 2) носієм цінності є тільки продукти або послуги суб'єкта підприємництва [8, с. 9]. Отримання прибутку суб'єктом підприємництва можливе шляхом задоволення потреб споживачів, а отже, підприємницька діяльність, незалежно від видів і сфер її здійснення, має соціальні наслідки [12]. Відтак, на результати підприємницької діяльності, поряд із виробничо-господарськими, впливають й інші (соціальні, екологічні) чинники, і значення останніх неухильно зростає. Цей факт спонукає до відповідального ведення бізнесу та всебічного узгодження цілей корпоративного управління й інтересів держави, суспільства, індивіда.

Оскільки об'єктами впливу політики корпоративної соціальної відповідальності бізнесу є працівники, споживачі, контрагенти, конкуренти, організації соціальної інфраструктури (транспорту, освіти, охорони здоров'я тощо), її ключовими мотивами має бути: зростання продуктивності праці; поліпшення іміджу, репутації підприємства, реклама товару чи послуги; залучення інвестицій; податкові пільги; стійкість і стабільність розвитку підприємства в довгостроковій перспективі; конкурентоспроможність підприємства. Відповідно систему пріоритетів політики корпоративної соціальної відповідальності становлять: безпека праці, стабільність заробітної плати, надання допомоги, додаткове медичне й соціальне страхування працівників, розвиток людських ресурсів, спонсорство та

корпоративна благодійність, взаємодія з місцевою громадою та місцевими органами влади, сприяння охороні навколишнього середовища, відповідальність перед споживачами за якість товарів і послуг. Отже, до реалізації політики корпоративної соціальної відповідальності слід зарахувати принципи: добровільності; комплексності; відкритості та публічності; взаємного морального (матеріального) зиску; системності (стандартів); вагомості; розвитку партнерства; адресності соціальної підтримки; різноманітності форм і методів реалізації політики корпоративної соціальної відповідальності з урахуванням фінансового стану підприємства, соціально-економічного стану регіону або країни, розвитку громадянського суспільства.

Висновки із зазначених проблем і перспективи подальших досліджень у поданому напрямі. Таким чином, вітчизняний бізнес загалом еволюціонує відповідно до загальних тенденцій, однак, в останні роки його функціонування ускладнено дією цілої низки негативних чинників, серед яких: тривалий збройний конфлікт на сході держави, девальвація національної валюти, дестабілізація національної економіки та тією чи тією мірою всіх без виключення товарних та фінансових ринків. За оцінками експертів зі світової економіки, зміни фінансових умов найближчим часом не забезпечать суттєвої підтримки зростання обсягу національного виробництва. Фінансові ринки відзначаються низькими рівнями несприйняття ризику та волатильності, про що свідчать стрімкі коливання кон'юнктури та звуження спредів кредитного ризику. Середньострокові перспективи основних біржових товарів пов'язані з дефіцитом ресурсів. Крім того, останнім часом світові ціни на провідних біржових майданчиках відзначаються мінливістю. Коливання цін на біржові товари спричиняють потужний і довготривалий вплив на інфляцію у країнах із високою часткою продовольства у споживчому кошику та у країнах з незафіксованими інфляційними очікуваннями. Ці риси є характерними для багатьох країн, де ринки не досягли стадії остаточної сформованості, до яких належить й Україна.

Довготривала економічна й фінансова нестабільність на фоні затяжних процесів формування вітчизняної моделі економіки та суспільства виявляють повний спектр умов для активного застосування принципів і стандартів корпоративної соціальної відповідальності з метою

розвитку національного бізнесу в усіх галузях економічної діяльності. Відтак, дотримання послідовного підходу щодо формування політики корпоративної соціальної відповідальності створює основу не лише для узгодження інтересів та цілей соціально-економічного розвитку держави, суспільства, бізнесу та індивіда, а й забезпечує надійну основу досягнення підприємством комерційного успіху в довгостроковій перспективі засобами, які передбачають інтеграцію соціального й екологічного аспектів у систему стандартів діяльності, дотримання моральних цінностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. ISO 26000:2010. Керівництво з соціальної відповідальності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://znaimo.com.ua/ISO_26000 (дата звернення: 3.05.2017). – Назва з екрана.
2. Аткинсон Э. Б. Лекции по экономической теории государственного сектора / Э. Б. Аткинсон, Дж. Э. Стиглиц. – Москва : Аспект-Пресс, 1995. – 404 с.
3. Будівельний скандал: в Києві над метро почали зводити ресторан [Електронний ресурс] // Сьогодні. – Новини бізнесу Києва. – 22 квітня 2016. – Режим доступу: <https://kiev-ukr.segodnya.ua/kbusiness/stroitelnyy-skandal-v-kieve-nad-metro-nachali-vozvodit-restoran-710073.html> (дата звернення: 22.04.2016). – Назва з екрана.
4. Діагностика стану та перспектив розвитку соціальної відповідальності в Україні (експертні оцінки) : монографія / О. Ф. Новікова, М. Є. Дейч, О. В. Панькова та ін. – Донецьк : НАН України, Ін-т економіки пром-сті, 2013. – 296 с.
5. Кирилюк Н. В. Корпоративна соціальна відповідальність: досвід європейських компаній / Н. В. Кирилюк // Молодий вчений. – 2015. – № 2. – С. 107–111.
6. Мережа Глобального договору в Україні [Електронний ресурс] : офіційний сайт. – Режим доступу: <http://www.globalcompact.org.ua>. (дата звернення: 3.05.2017). – Назва з екрана.
7. Настроились на лучшее: рейтинг крупнейших украинских застройщиков [Електронний ресурс] // Журнал FORBES. – 2017. – Январь. – № 1. – Режим доступу: <http://forbes.net.ua/magazine/forbes/1426714-nastroilis-na-luchshee-rejting-krupnejshih-ukrainskih-zastrojshchikov> (дата звернення: 20.01.2017). – Назва з екрана.
8. Прахалад К. К. Майбутнє конкуренції. Творення унікальної цінності спільно з клієнтами / К. К. Прахалад, В. Рамасвами ; пер. з англ. М. Ставицького. – Київ : Видавництво Олексія Капусти (підрозділ «Агенція «Стандарт»»), 2005. – 258 с.
9. Природа фірми: походження, еволюція і розвиток / за ред. О. Е. Вільямсона, С. Дж. Вінтера ; пер. з англ. А. В. Куликова. – Київ : А.С.К., 2002. – 336 с.
10. Річний звіт ПрАТ «ХК «Київміськбуд» за 2016 р. [Електронний ресурс] // Офіційний сайт ПрАТ «ХК «Київміськбуд». – Режим доступу: <https://kmb.ua/templates/kmb/public/docs/6.pdf> (дата звернення: 3.02.2017). – Назва з екрана.
11. Скандалне будівництво: в Києві біля РАГ-Су зводять «хмарочоси» без документів [Електронний ресурс] // Сьогодні. – Новини бізнесу Києва. – 12 липня 2016 р. – Режим доступу: <https://kiev-ukr.segodnya.ua/kbusiness/skandalnaya-stroyka-v-kieve-voze-zagsa-vozvodyat-neboskreby-bez-dokumentov-732584.html> (дата звернення: 12.07.2016). – Назва з екрана.
12. Скляр Г. П. Соціальна відповідальність у структурі мотивації інвестування в туристичному бізнесі / Г. П. Скляр, О. В. Яріш, Л. В. Гнипа-Черневецька // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. – Серія «Економічні науки». – 2011. – № 4 (49). – С. 193–198.
13. Смачило В. В. Оцінка соціальної відповідальності будівельних підприємств / В. В. Смачило, В. О. Баляба // Економіка: реалії часу. – 2015. – № 6. – С. 162–169.
14. Строительные скандалы: причины, риски и способы разрешения [Електронний ресурс] // Энциклопедия недвижимости. – 23.08.2017. – Режим доступу: <http://domik>.

- ua/novosti/stroitelnye-skandaly-prichiny-riski-i-sposoby-razresheniya-n252942.html (дата звернення: 23.08.2017). – Назва з екрана.
15. Stakeholder theory: The state of the art / R. E. Freeman, J. S. Harrison, A. C. Wicks, B. Parmar, S. Colle. – Cambridge : Cambridge Univ. Press, 2010. – 343 p.
  16. Чернявська О. В. Вітчизняна модель державного управління соціально-економічним розвитком та її основні результати // Управління розвитком соціально-економічних систем у новій економіці : монографія / [колектив авторів] за заг. ред. Л. М. Шимановська-Діаніч. – Полтава : ПУЕТ, 2015. – С. 17–31.
  17. Corporate Social Responsibility. Winners and losers when a company embraces corporate social responsibility: Saint Louis Association for Philanthropy. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mapstl.org> (дата звернення: 23.05.2017). – Назва з екрана.
  18. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development/ Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N15/291/89/PDF/N1529189.pdf?OpenElement> (дата звернення: 25.09.2015). – Назва з екрана.
  4. Novikova, O. F., Deich, M. Ie., Pankova, O. V. (et. al.). (2013). *Diahnostyka stanu ta perspektyv rozvytku sotsialnoi vidpovidalnosti v Ukraini (ekspertni otsinky) [Diagnostics of the state and prospects of development of social responsibility in Ukraine (expert assessments)]*. Donetsk: NAN Ukrainy, In-t ekonomiky prom-sti [in Ukrainian].
  5. Kyryliuk, N. V. (2015). Korporatyvna sotsialna vidpovidalnist: dosvid yevropeiskykh kompanii [Corporate Social Responsibility: The Experience of European Companies]. *Molodyi vchenyi – Young Scientist*, 2, 107–111 [in Ukrainian].
  6. Merezha Hlobalnoho dohovoru v Ukraini: ofitsiyni sait [Official site of Global Compact Network in Ukraine]. (n.d.). <http://www.globalcompact.org.ua>. Retrieved from <http://www.globalcompact.org.ua> (accessed 3 May 2017) [in Ukrainian].
  7. Nastroilis' na luchshee: rejting krupnejshih ukrainских zastrojshchikov [Settled for the best: the rating of the largest Ukrainian developers]. (2017). *Zhurnal FORBES – FORBES Magazine*, Janvar' – January, 1. Retrieved from <http://forbes.net.ua/magazine/forbes/1426714-nastroilis-na-luchshee-rejting-krupnejshih-ukrainskih-zastrojshchikov> (accessed 20 January 2017) [in Russian].

REFERENCES

1. ISO 26000:2010. Kerivnytstvo z sotsialnoi vidpovidalnosti [ISO 26000: 2010, Social Responsibility Guide]. (n.d.). http://znaimo.com.ua/ISO_26000. Retrieved from http://znaimo.com.ua/ISO_26000 (accessed 3 May 2017) [in Ukrainian].
2. Atkinson, Je. B. & Stiglic Dzh. Je. (1995). *Lekcii po jekonomicheskoy teorii gosudarstvennogo sektora [Lectures on the economic theory of the public sector]*. Moscow: Aspekt-Press [in Russian].
3. Budevnyi skandal: v Kyievi nad metro po-chaly zvodyty restoran [Construction scandal: in Kiev, the metro began to build a restaurant]. *Sohodni. Novyny biznesu Kyieva – Today. Business News of Kiev* (22 April 2016). Retrieved from <https://kiev-ukr.segodnya.ua/kbusiness/stroitelnyy-skandal-v-kieve-nad-metro-nachali-vozvodit-restoran-710073.html> (accessed 24 April 2016) [in Ukrainian].
8. Prakhlad, K. K. & Ramasvami, V. (2005). *Maibutnie konkurentsii. Tvorennia unikalnoi tsinnosti spilno z kliientamy [Future of competition. Creating a unique value with clients]*. (M. Stavyskiy, Trans.). – Kyiv: Vydavnytstvo Oleksiia Kapusty (pidrozdil «Ahentsiia «Standard») [in Ukrainian].
9. Viliamson, O. E. & Vinter, S. Dzh. (Eds.). (2002). *Pryroda firmy: pokhodzhennia, evoliutsiia i rozvytok [Nature of the company: origin, evolution and development]*. (A. V. Kulykova, Trans.). Kyiv : A.S.K. [in Ukrainian].

10. Richnyi zvit PrAT "KhK "Kyivmiskbud" za 2016 r. Ofitsiyni sait PrAT "KhK "Kyivmiskbud" [Annual report of PJSC "HC" Kyivmiskbud "for 2016. Official site of PJSC" HC "Kyivmiskbud"]. (2017). <https://kmb.ua/templates/kmb/public/docs/6.pdf>. Retrieved from <https://kmb.ua/templates/kmb/public/docs/6.pdf> (accessed 3 February 2017) [in Ukrainian].
11. Skandalne budivnytstvo: v Kyievi bilia RAHSu zvodiat "khmarochosy" bez dokumentiv [Scandalous construction: "Skyscrapers" without documents are being built near the Accounting Chamber in Kiev]. *Sohodni. Novyny biznesu Kyieva – Today. Business News of Kiev*, 12 Lypnia 2016 – 12 July 2016. Retrieved from <https://kiev-ukr.segodnya.ua/kbusiness/skandalnaya-stroyka-v-kyieve-vozhle-zagsa-vozdvyat-neboskreby-bez-dokumentov-732584.html> (accessed 12 July 2016) [in Ukrainian].
12. Skliar, H. P., Yarish, O. V. & Hnypa-Chernevetska L. V. (2011). Sotsialna vidpovidalnist u strukturі motyvatsii investuvannia v turystrychnomu biznesi [Social responsibility in the structure of investment incentives in the tourism business]. *Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli. Seriya "Ekonomichni nauky" – Scientific Bulletin of the Poltava University of Economics and Trade: Collected papers. A Series "Economic Sciences"*, (4 (49), (pp. 193–198) [in Ukrainian].
13. Smachylo V. V. & Baliaba, V. O. (2015). Otsinka sotsialnoi vidpovidalnosti budivelnnykh pidpriemstv [Assessment of social responsibility of construction enterprises]. *Ekonomika: realii chasu – Economy: realities of time*, 6, 162–169 [in Ukrainian].
14. Stroitel'nye skandaly: prichiny, riski i sposoby razresheniya [Construction scandals: causes, risks and solutions]. *Jenciklopedija nedvizhimosti – Encyclopedia of real estate*, 23.08.2017. Retrieved from <http://domik.ua/novosti/stroitelnye-skandaly-prichiny-riski-i-sposoby-razresheniya-n252942.html> (accessed 23 August 2017) [in Ukrainian].
15. Freeman, R. E., Harrison, J. S., Wicks, A. C., Colle, S. & Parmar, B. (2010). *Stakeholder theory: The state of the art*. Cambridge: Cambridge Univ. Press [in English].
16. Cherniavska, O. V. (2015). *Vitchyzniana model derzhavnoho upravlinnia sotsialno-ekonomichnym rozvytkom ta yii osnovni rezultaty // Upravlinnia rozvytkom sotsialno-ekonomichnykh system u novii ekonomitsi [Domestic model of state management of socio-economic development and its main results : Management of the development of socio-economic systems in the new economy]*. / L. M. Shymanovska-Dianich. Poltava : PUET [in Ukrainian].
17. Corporate Social Responsibility. Winners and losers when a company embraces corporate social responsibility: Saint Louis Association for Philanthropy. (n.d.). <http://www.mapstl.org>. Retrieved from <http://www.mapstl.org> (accessed 23 May 2017) [in English].
18. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development / Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015. (2015). <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N15/291/89/PDF/N1529189.pdf?OpenElement>. Retrieved from <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N15/291/89/PDF/N1529189.pdf?OpenElement> (accessed 25 September 2015) [in English].

Е. В. Чернявская, доктор экономических наук, профессор; **Л. В. Гнипа-Черневецкая** (Высшее учебное заведение Укоопсоюза «Полтавский университет экономики и торговли»). **Политика корпоративной социальной ответственности и опыт ее внедрения в украинских компаниях.**

Аннотация. Целью исследования является определение основных составляющих современной политики корпоративной социальной ответственности бизнеса. **Методика исследования.** Решение поставленных в статье задач осуществлено с помощью таких общенаучных и специальных методов исследования: систематизации и обобщения, диалектического подхода. **Результаты.** В статье систематизированы базовые концепции корпоративной социальной ответственности и идентифицированы уровни ее имплементации, рассмотрены составляющие и направления реализации политики корпоративной социальной ответственности. Отечественный опыт внедрения политики корпоративной

социальной ответственности исследован на примере строительной сферы национальной экономики. **Практическая значимость результатов исследования.** С целью формирования долгосрочных конкурентных преимуществ авторами предложены направления совершенствования политики корпоративной социальной ответственности отечественных строительных компаний.

Ключевые слова: корпоративная социальная ответственность, практики корпоративной социальной ответственности, политика корпоративной социальной ответственности, строительный бизнес, охрана окружающей среды, добросовестные деловые практики, развитие местных сообществ.

O. Cherniavska, Dc. Econ. Sci., Professor; L. Hnypa-Chernevetska (Poltava University of Economics and Trade). Corporate social responsibility policy and experience of its implementation in the Ukrainian companies.

Annotation. The purpose of the study is to identify the main components of the current corporate social responsibility policy. **Methodology of research.** The solution of the tasks set in the article was made using the following general scientific and special methods of research: systematization, generalization, and dialectical approach. **Findings.** The article systematizes the methodological foundations of the concept of corporate social responsibility, defines the levels of its implementation. The components and directions of the implementation of the corporate social responsibility policy are considered. The experience of application of the policy of corporate social responsibility in construction companies has been studied. **Practical value.** The directions of improving the policy of corporate social responsibility of Ukrainian construction companies are proposed with the aim of forming long-term competitive advantages.

Keywords: corporate social responsibility, corporate social responsibility practices, corporate social responsibility policy, construction business, environmental protection, conscientious business practices, development of local communities